

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“พหุสสุต — ผู้สดับตรับฟังมาก, พหุสสุต”

พหุสสุต อ่านแบบภาษาบาลีว่า พะ - หุต - สุ - ตะ มาจากคำ ๒ คำรวมกัน คือ คำว่า หุ (มาก) กับ คำว่า สุต (สดับตรับฟัง) ซ้อน สุ จึงรวมกันเป็น พหุสสุต นิยมเขียนเป็นไทยว่า พหุสสุต แปลว่า ผู้สดับตรับฟังมาก ซึ่งมุ่งหมายถึงเฉพาะการสดับตรับฟังพระธรรมที่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง มีความเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง เท่านั้น

ข้อความในปรมัตถทีปนี อรรถกถา ขุททกนิกาย อุทาน อายุสมโณสัชชนสูตร แสดงความเป็นจริงของบุคคลผู้เป็นพหุสสุต ไว้ดังนี้คือ

“ชื่อว่า เป็นพหุสสุต เพราะมีพระพุทพจน์ อันสดับแล้ว มากด้วยอำนาจปิฎก ๓ (พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และ พระอภิธรรมปิฎก)”

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นเครื่องอุปการะเกื้อกูลสำหรับผู้ที่มีโอกาสได้ฟัง ได้ศึกษา และสะสมปัญญา ความเข้าใจถูก เห็นถูกไปตามลำดับอย่างแท้จริง เตือนให้เป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตเป็นความจริงที่ว่า ในชีวิตประจำวันของผู้ที่ยังมีกิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิต) อยู่ นั่น มักจะตกไปจากกุศล กล่าวคือ พลาดให้กับอกุศลเป็นส่วนใหญ่ มีกุศลจิตเกิดขึ้นบ้างเป็นบางครั้งบางคราว เท่านั้น เทียบส่วนไม่ได้เลยกับอกุศลที่มีเป็นอย่างมาก

เมื่อเป็นเช่นนี้ ชีวิตที่ดำเนินไปในแต่ละวันจึงเป็นการให้อาหาร (คือ ให้อุทธะ) ของอวิชชาความไม่รู้ ก่อนข้างมาก เพราะเหตุว่าในขณะที่อกุศลจิตเกิดขึ้นนั้น มีอวิชชาคือโมหะเกิดร่วมด้วยทุกครั้ง ทำให้มีการสะสมอวิชชาเพิ่มมากขึ้น จะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม ความจริงเป็นอย่างนี้ แต่สำหรับบุคคลผู้ที่สะสมเหตุที่ดีมา เป็นผู้ที่ได้สะสมบุญมาตั้งแต่ชาติปางก่อน เห็นประโยชน์ของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน ย่อมมีศรัทธาที่จะเข้าไปคบหาสมาคมกับสัตบุรุษ ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีปัญญา เพื่อที่จะได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงจากสัตบุรุษดังกล่าว เมื่อเป็นอย่างนี้ ก็เป็นการให้อาหารของปัญญา เพราะจะเป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของปัญญา จากที่ไม่เคยรู้มาก่อนก็จะค่อยๆ รู้ขึ้นเข้าใจขึ้น จนกระทั่งสามารถทำให้พ้นจากความไม่รู้และกิเลสทั้งหลายโดยประการทั้งปวงได้ในที่สุด

ตามความเป็นจริงแล้ว ปัญญา ความเข้าใจถูก เห็นถูก ย่อมเจริญขึ้นไปตามลำดับ ไม่ใช่ว่าปัญญาจะเจริญขึ้นสมบูรณ์เต็มที่ได้ด้วยการฟังพระธรรมเพียงครั้งเดียว หรือ สอง สามครั้งเท่านั้น จึงต้องอาศัยการฟังบ่อยๆ เนืองๆ พิจารณาไตร่ตรองในเหตุในผลในคำที่ได้ยินได้ฟัง ขณะที่สามารถทำให้ตนเองได้มีความเข้าใจธรรมเพิ่มขึ้นนั้น เป็นช่วงเวลาทีประเสริฐของชีวิต เพราะเหตุว่าในวันหนึ่งๆ

ส่วนมากจะเป็นไปด้วยอำนาจของอกุศลซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่นำคุณประโยชน์อะไรมาให้เลย แต่บางครั้ง บางเวลาก็มีเหตุปัจจัยทำให้เป็นผู้ที่มีความสนใจที่จะสละเวลาจากที่เป็นอกุศล มาเพื่อฟังพระธรรม ซึ่งหาฟังได้ยากอย่างยิ่ง เพราะบุคคลที่จะแสดงในสิ่งที่มีจริง ตามความเป็นจริงตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น หายาก และผู้นั้นก็ต้องได้เป็นผู้สะสมเหตุที่ดีมาแล้ว เห็นประโยชน์ของการได้เข้าใจความจริง มีศรัทธาที่จะฟัง จึงจะได้ฟัง และจากการฟังในแต่ละครั้งความเข้าใจก็จะค่อยๆ เจริญขึ้น จึงเป็นช่วงเวลาทีประเสริฐจริงๆ เพราะจะเป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อการขัดเกลาความไม่รู้ไปที่ละเล็กทีละน้อย

ในขณะที่ซึ่งแต่ละคนมีโอกาสได้ฟังพระธรรมนั้น จะเข้าใจมากน้อยเท่าใด ก็ต้องฟังต่อไปอีกเรื่อยๆ ชาตินี้ได้สะสมเหตุที่ดี เห็นประโยชน์ของพระธรรมแล้ว ก็ย่อมจะมีเหตุให้ได้ฟังได้ศึกษาต่อไปอีก สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกยิ่งขึ้น จนกว่าจะประจักษ์แจ้งลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นขณะที่หายาก

ถ้าจะพิจารณาดูแต่ละชีวิตในโลก ที่จะได้ขณะที่ประเสริฐ คือขณะที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก ๑ ขณะที่ได้เกิดขึ้นในถิ่นที่สมควร คือในถิ่นที่มีพระพุทธศาสนา ๑ ขณะที่ได้สัมมาทิฐิ คือความเห็นถูก ๑ และ ขณะที่อวัยวะทั้ง ๖ ไม่บกพร่อง ๑ จะยากเพียงใด นี่ก็แสดงให้เห็นว่า แต่ละบุคคลที่มีโอกาสได้ฟังพระธรรม ก็เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยขณะเหล่านี้แล้ว ก็ขอขณะเหล่านี้อย่าได้ล่วงเลยไปเสีย เพราะเหตุว่าขณะนี้ ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งได้เกิดในถิ่นที่ยังมีพระธรรม คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดำรงอยู่ และในขณะที่เดียวกัน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่บกพร่อง พร้อมทั้งจะรองรับพระธรรม สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกได้ ก็ควรที่จะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกเพื่อรู้สิ่งที่มีจริงที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง ว่าเป็นธรรม ไม่ใช่เรา สะสมเป็นที่ฟังต่อไป

ถึงแม้ว่าในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตจะเกิดมาก แต่ก็ไม่ใช่เครื่องกั้นในการอบรมเจริญปัญญา เป็นการอบรมเจริญปัญญาท่ามกลางอกุศลจริง ๆ สิ่งสำคัญคือ การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม ให้เข้าใจ ซึ่งจะต้องอาศัยกาลเวลาอันยาวนานในการอบรมเจริญปัญญา สะสมไปที่ละเล็กทีละน้อย เพราะปัญญาจะเจริญมากยิ่งขึ้นได้ ก็มาจากการสะสมไปที่ละเล็กทีละน้อย โดยไม่ขาดการให้อาหารของปัญญา คือการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญของความเป็นพหูสูต ที่จะมีปัญญาที่ค่อยๆ เจริญขึ้น จนกว่าจะถึงความสมบูรณ์พร้อมถึงขั้นที่สามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรมดับกิเลสตามลำดับขั้นได้ในที่สุด.

ชมรมบ้านรัชมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗